

Lezingen:

Mattheüs 6:1-18

Judith Herzberg: ziekenbezoek

Mijn vader had een uur lang zitten zwijgen bij mijn bed.
Toen hij zijn hoed had opgezet
zei ik, nou, dit gesprek
is makkelijk te resumeren.
Nee, zei hij, nee, toch niet,
je moet het maar eens proberen.

Overweging

Als je met elkaar eet in een restaurant, moet je dan ook bidden voor het eten? In mijn functie als predikant werd dat wel van mij verwacht. Maar ik doe dat liever niet met het oog op de woorden van Jezus, dat als je wilt bidden, dat je dat dan moet doen in de verborgenheid. Farizeeërs willen laten zien hoe vroom ze zijn. Dan gaat het niet om God, maar om je zelf. Om dezelfde reden moet je volgens Jezus niet opzichtig vasten, want ook dan wil je laten zien hoe goed je bent. Deze woorden van Jezus staan in het teken van het doen van gerechtigheid. Jezus noemt daarom het bidden, vasten en aalmoezen geven, maar hij waarschuwt voor schijnheiligheid. Nu is gezamenlijk bidden een onderdeel van een collectief ritueel. In de Bergrede gaat het over het persoonlijk gebed. Doe dat in je binnenkamer.

Tegenwoordig zijn er allerlei andere mogelijkheden om te laten zien hoe goed je bent, hoe modern, hoe bij de tijd, hoe sportief, opdat anderen jou bewonderen. Het show gedrag is volop aanwezig. De reclame speelt daarop in. Je telt niet mee als je niet bij de tijd bent. Als je het met jezelf getroffen hebt, wil je natuurlijk graag opvallen. Dit show gedrag kom je in de politiek volop tegen, vooral in verkiezingstijd. Maar ook bij mensen die door hun handeltje rijk geworden zijn en graag laten zien hoeveel goed ze doen met hun geld of stichtingen. Liever goed doen met hun stichtingen dan belasting betalen. Ontzag en dankbaarheid is dan je beloning.

In de Bergrede zegt Jezus tot driemaal toe, dat je vader in de hemel ziet wat je doet en je zal belonen; daarom hoeven omstanders het niet te zien. Maar, kan je kritisch vragen, doe je dan eigenlijk niet ook goed om door God beloond te worden voor vasten, bidden en aalmoezen geven? In het boekje "De Bergrede in het licht van de Vedanta-leer" van Swami Prabhavananda las ik hier een prachtig antwoord op. Volgens de Vedanta filosofie moet je het goede niet doen om beloond te worden, maar moet je het goede doen zien als een offer aan God. Je doet het goede omdat je God liefhebt. Je geeft aalmoezen en je vast en bidt uit

liefde voor God. Je beloning is dan de tegenwoordigheid van God die je hierbij voelt. De mysticus Eckhart heeft eens gezegd, dat mensen God behandelen zoals je een koe melkt. Ze willen van alles van Hem. Maar het ware bidden is niet om iets te verkrijgen, maar om iets te geven aan God, namelijk je toewijding, je liefde, je dankbaarheid, je vertrouwen. Zo kan je ook je hart luchten bij God zonder iets terug te verwachten. Dat lucht op en geeft een goed gevoel, niet omdat het een prestatie is, maar simpelweg omdat het goed voelt. Dat lijkt inderdaad op de gedachte van de Vedanta: het goede doen is een offer aan God, want God woont in je hart en niet ergens anders.

Daarom zegt Jezus, dat je hemelse Vader je in het verborgene ziet. God woont om zo te zeggen in je hart en ziet wat in je hart is. Omstanders kijken alleen naar de buitenkant en bewonderen de glamour en de show. In het ware geloof, of beter nog: in de ware toewijding – in het geloof gaat het om toewijding en niet om wat je wel of niet voor waar houdt – in de ware toewijding wordt het goede doen vanzelfsprekend. Elke vorm van exhibitionisme is dan buitensporig.

Het verbaast me hoe populair tegenwoordig emotietelevisie is. Op allerlei manieren geven mensen op TV of in facebook zichzelf bloot. Het intieme wordt publiek tentoongesteld, niet alleen bij Big Brother e.d. maar bij alle programma's waarin mensen verleid worden om over hun intiemste ervaringen te vertellen. Soms schrikt men later van de eigen openhartigheid, maar soms ook zwijmelt men bij alle aandacht. Gezien worden bevestigt dan je bestaan. Je bent iemand als je applaus krijgt of medeleven. Job Cohen zei eens: "De liedjes over eenzaamheid en verdriet nodigen uit om samen te zingen", dan weet je dat je leeft en wordt je bevestigd in je bestaan. Je bent iemand als je applaus krijgt en bijval.

Wijst dit op een zekere innerlijke leegte? Bevestigd willen worden omdat je niet meer in je hart bevestigd wordt? "Waarom kunnen zoveel mensen niet meer geloven in God" werd aan een rabbi gevraagd. Hij antwoordde: "Omdat ze niet meer kunnen knielen". Een rake opmerking. De intimiteit van godsdienst, ja alle intimiteit, zit niet in woorden of opvattingen, ouderwets of modern, maar in het gebaar, het gebaar van *toevertrouwen*. Dat kan in het openbaar, maar spreekt het meest in de binnenkamer.

Nu staat de binnenkamer enorm op de tocht. Bedrijven als Google hebben eerst alle informatie op het internet in kaart gebracht; daarna zijn ze begonnen met het in kaart brengen van de openbare ruimte, via Maps en Streetview. Vervolgens wordt nu je privé omgeving in kaart gebracht dankzij allerlei slimme apparaten in je huis en in je stappenteller en je telefoon die direct jouw gedrag doorseinen naar Google. Overal zitten sensoren en microfoons in. Al die informatie wordt verkocht aan bedrijven die jou benaderen voor hun koopwaar. Blijft er nog ruimte over voor je eigen binnenkamer? Willen ze nu ook je gedachten weten en je gevoelens? Is er nog wel iets privé?

Meditatie is een weg naar binnen, prima om te doen, maar er bestaat hier ook veel misverstand over. Het oeroude stil gebed is ook een vorm van meditatie. Wat mij betreft even waardevol.

In allerlei boeken en therapieën wordt je tegenwoordig aangeraden om je eigen ware ik te herontdekken. Maar bestaat er nog wel zo'n ware Ik of "zelf"? Is dat niet een illusie, een najagen van de wind? Is het zoeken naar je ultieme zelf niet een vorm van moderne

ijdelheid? In Mattheüs 6 worden we aangeraden om in de binnenkamer te gaan, weliswaar om andere redenen, maar toch, het past bij deze tijd. Nu trad Jezus zelf volop in de openbaarheid, maar bij momenten trok hij zich terug om in de stilte alleen met God te zijn. Dat bevestigde zijn bestaan. Daar ligt ook de kern van alle religie. De bevestiging van mijn bestaan wordt niet zomaar in mijzelf gevonden, maar komt in zekere zin van de Andere kant. De ander bevestigt mijn bestaan. Niet allerlei opvattingen, maar toewijding draagt je. Je kunt eindeloos kritisch redeneren, zodat er niets meer van je geloof overblijft. Voor het verstand is God dood. Voor het verstand is er geen Bron of Grond in je bestaan. Maar voor je gevoel is er wel iets – maar wat? Het gevoel kent een geheim dat het verstand niet kent. Ga naar je binnenkamer, zegt Jezus in de Bergrede. Loop niet te koop met je barmhartigheid en geloof. Maar is er nog wel een binnenkamer als in de moderne tijd alles wordt afgebroken? Toch blijft er een diep verlangen naar vervulling van de leegte in ons bestaan. Een diep verlangen naar een band met wat we God noemen of de Bron. De behoefte aan een voortdurende bevestiging van buitenaf kan dit verlangen in de weg in de weg staan.

Misschien hebben we een 2^e naïviteit nodig om de essentie van het goddelijke te ervaren, namelijk dat iets of iemand je leven draagt, ondanks alles. Een 2^e naïviteit, niet de naïviteit van je kinderjaren of het kinderbijbelgeloof, maar de naïviteit voorbij al het redeneren, de overgave aan een Bron, die in de stilte van je hart aanwezig is. Immers, in het zwijgen geeft God antwoord. In de tekst van Judith Herzberg over ziekenbezoek wordt duidelijk hoe in de stilte ontzettend veel gezegd kan worden. Misschien is de stilte wel de grootste waarborg voor intimiteit, voor je geborgenheid, de stilte van de liefde. Amen.

Slottekst

Spaken komen samen in een naaf,
maar de lege ruimte
maakt de kar bruikbaar.
Een pot bestaat uit klei,
maar de lege ruimte
maakt de pot bruikbaar.
Balken en stenen vormen een huis,
maar de lege ruimte
maakt het huis bruikbaar.
Alleen het niets
is bruikbaar.

Lao-tse (uit Tao wijsheid p.116)

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl